

Doktori (PhD) értekezés tézisei

**A miozin foszfatáz szerepe a sebzáródásban és a neurotranszmitter-
kibocsátás folyamatában**

Horváth Dániel

Témavezető: Dr. Lontay Beáta

**DEBRECENI
EGYETEM**

DEBRECENI EGYETEM

Molekuláris Orvostudomány Doktori Iskola

Debrecen, 2019

A miozin foszfatáz szerepe a sebzáródásban és a neurotranszmitter-kibocsátás folyamatában

Értekezés a doktori (PhD) fokozat megszerzése érdekében
az Elméleti Orvostudományok tudományágban

Írta: Horváth Dániel okleveles molekuláris biológus

Készült a Debreceni Egyetem Molekuláris Orvostudomány Doktori Iskolája
(Jelátviteli folyamatok sejt- és molekuláris biológiája programja) keretében

Témavezető: Dr. Lontay Beáta

A doktori szigorlati bizottság:

elnök: Prof. Dr. Csernoch László, az MTA doktora

tagok: Dr. Keller-Pintér Anikó, PhD

Prof. Dr. Tóth Attila, az MTA doktora

A doktori szigorlat időpontja: Debreceni Egyetem ÁOK, Élettani Intézet Könyvtára
2019. június 04. 10:00 óra

Az értekezés bírálói:

Dr. Apáti Ágota, PhD

Dr. Tóth István Balázs, PhD

A bírálóbizottság:

elnök: Prof. Dr. Csernoch László, az MTA doktora

tagok: Dr. Apáti Ágota, PhD

Dr. Keller-Pintér Anikó, PhD

Prof. Dr. Tóth Attila, az MTA doktora

Dr. Tóth István Balázs, PhD

Az értekezés védésének időpontja: Debreceni Egyetem ÁOK
Belgyógyászati Intézet „A” épület tanterme
2019. június 04. 12:00 óra

BEVEZETÉS

A protein foszfatázok és a PP1 enzimesalád

Az élő szervezetekben előforduló fehérjék közül számos rendelkezik kovalensen kötött foszfátcsoporttal. A fehérjék foszforilációját a protein kinázok katalizálják, míg a folyamat reverzibilitásáért a fehérjéket defoszforiláló protein foszfatázok a felelősek. Aszerint, hogy milyen aminosav oldalláncokon hatnak, megkülönböztethetünk szerin/treonin (Ser/Thr) specifikus, tirozin (Tyr) specifikus, illetve kettős specificitású protein foszfatázokat. Az emlős sejtekben a Ser/Thr-specifikus protein foszfatáz aktivitás több, mint 90%-áért a PP1 és a PP2A enzimek a felelősek.

A PP1 enzimek heterodimerek formájában működnek, vagyis a protein foszfatáz 1 katalitikus alegységhez (PP1c) valamilyen regulátor fehérje kapcsolódik, amelyek tovább növelik a működőképes holoenzimek számát. A PP1c-kölcsönható fehérjék többféle funkcióval is bírhatnak: különböző szubcelluláris régiókhoz vagy szubsztrátokhoz irányíthatják a holoenzimet, befolyásolhatják a holoenzim szubsztrát-specifitását, gátolhatják a PP1c katalitikus aktivitását, vagy lehetnek maguk a PP1c szubsztrátjai is. A PP1 szerepet játszik többek között a sejtciklus és az apoptózis, a fehérje szintézis, a glikogén metabolizmus, az izomkontrakció és a citoskeleton újrendeződés szabályozásában.

A miozin foszfatáz szerkezete, szabályozása és funkciója

A miozin foszfatáz (MP) a PP1 enzimesaládba tartozó holoenzim, mely rendhagyó módon nem dimer, hanem trimer PP1 holoenzimet alkot. A PP1 katalitikus alegység β/δ izoformája mellett két alegységet tartalmaz: a 110-130 kDa molekulatömegű miozin foszfatáz szabályozó alegységet (myosin phosphatase targeting subunit, MYPT1), illetve egy 20 kDa molekulatömegű fehérjét (M20), melynek a funkciója eddig még nem tisztázott. A miozin foszfatázt először csirkeizomból izolálták az 1990-es évek elején, és olyan enzimeként jellemezték, mely a 20 kDa miozin könnyű láncot (MLC20) defoszforilálva elősegíti a simaizom relaxációját. A MYPT1 regulátor alegység a MYPT fehérjecsaládba tartozik, melyek közös jellemzője, hogy N-terminális régiójukban mindegyikük tartalmazza a PP1c-kötő RVxF motívumot, melyet egy ankirin-ismétlődéskezből álló régió követ. A mintegy 1000 aminosavból felépülő fehérje a legtöbb szövetben expresszálódik, legnagyobb mennyiségben a simaizomban fordul elő.

A MP aktivitása többek között a MYPT1 alegység foszforilációja útján szabályozódik. A RhoA-aktivált kináz (ROK) a humán MYPT1-et a Thr696 és a Thr853 pozícióban foszforilálja, mely a MP holoenzim gátlását eredményezi. A MYPT1 Thr696 gátló

foszforilációs helyét más kinázok is foszforilálhatják, pl. a leucin cipzár motívummal kölcsönható protein kináz (ZIPK) vagy az integrinhez kapcsolt kináz (ILK). Az enzim aktivitását gátló fehérjék is blokkolhatják. A 17 kDa molekulatömegű protein kináz C által aktivált inhibitor (CPI-17) és homológjai, pl. a kináz által aktivált PP1 inhibitor (KEPI), olyan fehérjék, melyek foszforilált állapotban nemcsak a szabad PP1c aktivitását gátolják effektíven, hanem a MP holoenzimet is. Emellett a holoenzim aktivitását a szabályozó alegységhez kötődő gátló kölcsönható fehérjék, így pl. a smoothelin-szerű 1 fehérje is módosíthatja.

A már fent említett MLC20 mellett a MP számos új szubsztrátját írták le. Az ezrin, radixin és moezin (ERM fehérjék), az adducin, a Tau és a MAP2 a citoskeleton újrendeződésében játszanak szerepet, és szubsztrátjai mind a miozin foszfatáznak, mind a RhoA-aktivált kináz (ROK) enzimnek. Emellett azonban a MP-t a sejtmagban is lokalizálták, és sejtmagi szabályozó szerepére is fény derült. A MP a génexpresszióra több módon is hatást gyakorol. Szubsztrátja a hiszton deacetiláz 7 (HDAC7) fehérje, mely a MP általi defoszforiláció következtében a sejtmagba transzlokálódik, hogy ott egy transzkripciós komplex részeként szabályozza egyes gének átírását. Egy friss kutatási eredmény szerint a ROK foszforilálja, míg a MP defoszforilálja a protein arginin metiltransferáz 5 (PRMT5) enzimet a Thr-80 oldalláncon, így szabályozva a hepatokarcinóma sejtek tumorigenezisét. A PRMT5 foszforilált állapotban aktív és katalizálja a hiszton fehérjék szimmetrikus dimetilációját arginin aminosavmaradékokon, mely a tumorigenezis velejárája. Emellett a MP defoszforilálja a retinoblasztóma fehérjét (pRB), mely a sejtciklus szabályozásában vesz részt. Szintén szubsztrátja a MP-nak a merlin nevű fehérje, mely számos sejttypus proliferációját szabályozza, és a MP általi defoszforilációja aktiválja a sejtproliferációt gátló és tumorszuppressziós hatását. A MP a mitózis szabályozásában is részt vesz azáltal, hogy defoszforilálja és inaktiválja a polo-szerű kináz 1-t. A MP az erek tónusát is szabályozza az endotéliális nitrogén-oxid szintetáz (eNOS) defoszforilációja révén: a fehérjét defoszforilálva aktiválja az enzimet, így az NO-termelést és a vazodilatációt fokozva.

A miozin foszfatáz az idegsejtekben is megtalálható. A MP és a ROK neuronális szubsztrátjaiként azonosították a szinapszin és a szintaxin fehérjéket, és exocitózis esszéivel kimutatták, hogy a PP1 enzimek tautomycetinnel (TMC) való gátlása csökkenti, míg a ROK Y27632-vel való blokkolása megnöveli a neurotransmitter-kibocsátás mértékét. Pull-down esszéivel és az azt követő tömegspektrometriás elemzéssel a fenti fehérjék mellett a 25 kDa molekulatömegű szinaptoszóma-asszociált protein (SNAP-25) is a MYPT1 kölcsönható partnerének bizonyult, felvetve annak a lehetőségét, hogy ez a fehérje is a MP szubsztrátja. Kutatásaimat többek között ebben az irányban folytattam.

A sebgyógyulás folyamata és szabályozása

A seb az érintett szövetek anatómiai struktúrájában és funkciójában bekövetkezett károsodás. Az akut sebgyógyulás folyamata négy – didaktikai szempontból elkülönített – fázison megy keresztül: véralvadás, gyulladás, proliferációs fázis, szöveti újrendeződés (remodelling). Ezek a szakaszok egymás után, de időben átfedő módon zajlanak le és sokrétűen szabályozottan.

A seb kialakulása után azonnal megindul a vérzéscsillapítás. A vérlemezkékből és a környező szövetek sejtjeiből proinflammatorikus citokinek és növekedési faktorok szabadulnak fel, melyek beindítják a gyulladásos fázist. Először a neutrofil granulociták érkeznek a sérült szöveti területre, melyek fagocitotikus aktivitásukkal megkezdik a szervezetbe kerülő mikroorganizmusok eltakarítását, majd a sebzés után 2-3 nappal megjelennek a makrofágok is. Ezek a sejtek folytatják a kórokozók elpusztítását, aktiválják azokat a sejtpopulációkat, melyek végrehajtják a proliferációs szakasz több fejleményét, illetve aktiválják a limfocitákat, melyek bevégeznek a gyulladásos fázist. A proliferációs fázis a sérülés után kb. 3 nappal kezdődik, és hossza mintegy két hét. A fibroblasztok megkezdik a kötőszöveti mátrixfehérjék szintézisét, és megindul az új kötőszöveti rostok kiépülése. Új kapillárisok is képződnek, így a szövet vérellátása javul. A re-epitelizáció folyamata során pedig az epitelsejtek proliferálnak és a seb felszínére vándorolnak, hogy helyreállítsák az epidermisz barrier funkcióját. Az érési fázis a sebgyógyulás utolsó szakasza, mely akár több évet is igénybe vehet. Az extracelluláris mátrix újjáépül, szerkezeti felépítése pedig felveszi a normális struktúrát (remodelling).

Mint láthattuk, a sebgyógyulás egyik fontos történése a re-epitelizáció, mely a seb környékén található keratinociták proliferációját, migrációját és differenciációját foglalja magában. A proliferáció és a migráció eseményei térben elkülönülnek egymástól: a sebszél közvetlen közelében lévő sejtek migrálnak, míg az attól távolabb lévő keratinociták proliferálnak. A re-epitelizáció szabályozásában számos növekedési faktor vesz részt, melyek térben és időben szabályozottan termelődnek és fejtik ki hatásukat. A sejt migráció szabályozásában a foszfatázok és kinázok is jelentős szerepet játszanak, de ezek pontos szerepe még kérdéses. HaCaT sejteket okadánsavval és kalikulin-A-val kezelve karcolási (scratch) eszével azt tapasztalták, hogy a PP1 és a PP2A együttes gátlása lassította a migrációt. Egy másik kutatócsoport ugyanakkor arra jutott, hogy az aktív PP2A az ERK defoszforilációja által gátolja a keratinociták migrációját. Doktori munkám egyik célja annak meghatározása volt, hogy a MP és enzim párja, a ROK hogyan befolyásolja a humán keratinociták proliferációját és migrációját, illetve milyen szerepet töltenek be a sebzáródás folyamatában.

A neurotranszmitter-kibocsátás folyamata

Az idegsejtek közötti kommunikációt a kémiai szinapszisok biztosítják. Az ingerületátvitel egy többlépcsős folyamat, melynek első lépéseként a vezikulumok ATP igényes aktív transzport révén feltöltődnek neurotranszmitterekkel. Ezután a vezikulumok az aktív zóna közelébe vándorolnak, ahol megtörténik a dokkolódás, melynek során a vezikulumok a preszinaptikus membránhoz horgonyzódnak ki. Ezután további molekuláris átrendeződés zajlik le, mely azt a célt szolgálja, hogy a vezikulumokat képessé tegye a sejtmembránnal való fúzióra. Ezt a lépést a szakirodalom „priming”-nak nevezi. A beáramló Ca^{2+} végül kiváltja a vezikulumok exocitózisát a fúziós pórus megnyílásával.

A vezikulák dokkolódásában és fúziójában az ún. SNARE (szolubilis N-ethylmaleimid szenzitív faktort kötő fehérje receptor) komplex kulcsszerepet játszik. A komplexet három fehérje alkotja: a vezikulumok membránjához kihorgonyzott szinaptobrevin, illetve a sejtmembránhoz kapcsolódó SNAP-25 és szintaxin. A SNARE komplexben részt vevő fehérjék mindegyike hordozza a 60-70 aminosav hosszúságú, evolúciósan konzervált SNARE motívumot, melyeken keresztül összekapcsolódnak. Amikor a három fehérje közel kerül egymáshoz, az N-terminálisuktól kiindulva a C-terminálisuk irányába elindul az összeépülésük, és az eközben fellépő mechanikai erőhatások a két membránfelületet egymás irányába nyomják és fuzionáltatják, ilyen módon pedig egy pórus képződik, melyen keresztül a neurotranszmitterek a szinaptikus részbe jutnak. A folyamat exergonikus, a fehérjék összeépülése spontán módon történik; energia a SNARE komplex felbontásához szükséges.

A SNAP-25 szabályozása foszforiláció és defoszforiláció által

A neurotranszmitter-kibocsátást elsődlegesen a beáramló kalciumion váltja ki, de a folyamat végbemenetelét fehérjék foszforilációja és defoszforilációja is szabályozza. A kutatások szerint a SNAP-25 két legfontosabb foszforilációs helye a Thr-138 és a Ser-187, melyeket a protein kináz A (PKA) és C (PKC) is foszforilál. A Thr138-nak a priming folyamatában lehet szerepe, mivel PKA általi foszforilációja együtt jár az exocitózisra kész („primed”) állapotban lévő vezikula pool-ok méretének növekedésével. *Risinger és Bennett* kutatásai szerint a SNAP-25 Thr138 oldalláncon történő foszforilációja nem módosítja a SNAP-25 és a szintaxin közötti kölcsönhatás erősségét, ellenben *Gao és munkatársai* szerint a Thr138 oldalláncon történő foszforiláció gátolja a SNAP-25 és a szintaxin közötti kölcsönhatást és a SNARE-komplex összeépülést, továbbá a PC12 sejtek noradrenalin szekrécióját is. A Ser187 aminosavmaradék foszforilációja a neurotranszmitter-kibocsátás folyamatának számos elemét szabályozhatja, többek között a SNARE-komplex összekapcsolódását, a vezikulumok plazmamebránhoz történő vándorlását, vagy éppen a feszültség kapuzott kalcium-csatornák

SNAP-25 általi gátlását. A kutatások szerint a Ser187 aminosav oldalláncot a protein foszfatáz 2A (PP2A) defoszforilálja, a PP1 és a protein foszfatáz 2B (PP2B) azonban nem, míg a Thr138 oldallánc defoszforilációját elsődlegesen a PP1 végzi.

CÉLKITŰZÉSEK

Célunk az volt, hogy a MP és a ROK (1) sebzáródásban, illetve (2) neurotranszmitter-kibocsátásban játszott szerepéről minél teljesebb képet kapjunk.

(1) A MP szerepe a sebzáródásban:

- A PP1 és a ROK inhibitorok (tautomycin, H1152) hatásának vizsgálata az epidermális sebzáródásra egérmodellen.
- Annak vizsgálata, hogy hogyan hatnak a PP1 és ROK inhibitorok a humán keratinocita (HaCaT) sejtek életképességére, a bennük található foszfatázok aktivitására, a keratinociták proliferációjára és migrációjára, a sejt-sejt kapcsolatokra és a barrier funkcióra.
- A MP szerepének vizsgálata a HaCaT sejtek fenti folyamataiban.
- A MP szerepének vizsgálata a keratinociták migrációját és a sebgyógyulást befolyásoló molekuláris mechanizmusokban, a jelátviteli pályák feltérképezése. Humán bőrszöveti sejtekben a MYPT1 csendesítése, majd a szövetlizátumok MAPK array vizsgálata.

(2) A MP szerepe a neurotranszmitter-kibocsátásban:

- Munkacsoportunk korábbi kutatási eredményei alapján a SNAP-25 fehérje a miozin foszfatáz potenciális szubsztrátjának tűnt. Célunk ennek a hipotézisnek az igazolása volt. A SNAP-25 és a MP alegységeinek (MYPT1, PP1c δ) kölcsönhatásának igazolása immunoprecipitációval.
- A SNAP25 mint a ROK és a MP szubsztrátjának igazolására tisztított SNAP-25-fehérje ROK enzimmel történő *in vitro* foszforilálása és a foszforilációs helyek tömegspektrometriás azonosítása. A foszforilált SNAP-25 fehérje defoszforilálása a MP alegységeivel, és ennek ellenőrzése Western blot analízissel, a foszforilált SNAP-25-re specifikus antitest felhasználásával.
- A SNAP-25 ROK/MP-általi szabályozásának *in vivo* vizsgálata B50 neuroblasztóma sejtekben és egér agyszeletekben.
- A MP neurotranszmitter-kibocsátásra gyakorolt hatásának vizsgálata excitózis esszéivel, kontroll és KEPI-vel kezelt szinaptoszómák felhasználásával.

ANYAGOK ÉS MÓDSZEREK

A sebgyógyulás tanulmányozása egérbőrön

6-7 hetes hím Balb/c egerek (n=6) hátáról eltávolítottuk a szőrt, majd a bőrfelületen három, egyenként 4 mm átmérőjű, kör alakú, teljes vastagságú sebet ejtettünk. A sebeket 7 napon keresztül napi kétszer 1 μM tautomycinnel (TM), a PP1 szelektív inhibitorával, illetve 10 μM H1152-vel, a ROK specifikus inhibitorával kezeltük. A sebekről Olympus kamerával minden nap felvételt készítettünk, területüket pedig ImageJ programmal határoztuk meg.

Trikróm festés

Az előző pontban tárgyalt kísérlet végén az egéreseket kivágtuk, 10%-os formalinnal fixáltuk, paraffinba ágyasztuk, majd 4 μm vastagságú szeleteket metszettünk ki belőlük. A metszeteket mounting médium segítségével üveglapra rögzítettük, xilénnel deparaffinizáltuk, és felszálló etanol sorral dehidratáltuk, majd Masson és Goldner módszere szerint festettük.

Immunhisztokémia

A humán bőrszöveti metszeteket egy éjszakán át inkubáltuk anti-transzglutamináz-1 (anti-TG1), illetve anti-MYPT1 elsődleges antitestekkel, majd mosást követően két órán át torma peroxidázzal konjugált másodlagos antitestekkel. Az immunjeleket 3,3'-diaminobenzidin kromogén szubsztráttal hívtuk elő. A metszeteket xilénnel megtisztítottuk, beágyasztuk és tárgylemezre ragasztottuk, végül Leica S40 mikroszkóppal vizualizáltuk.

Sejttenyésztés

A humán keratinocita (HaCaT), a B50 neuroblasztóma és a tsA201 sejteket 10% borjú szérumot (FBS), illetve 2 mM L-glutamint tartalmazó Dulbecco által módosított Eagle médiumban (DMEM), míg a normál humán epidermális keratinocita (NHEK) sejteket EpiLife médiumban tenyésztettük 37 °C hőmérsékleten, 5% szén-dioxid és 95% levegő vízgőzzel telített keverékében.

Géncsendesítés HaCaT sejtekben

A HaCaT sejtek MYPT1 expressziójának downregulációját dupla szálú siRNS-sel kiviteleztük. 5 μl Lipofectamine 2000 transzfekeciós reagenshez 100 pmol siRNS-t adtunk, melyeket előzetesen 250-250 μl OptiMEM-ben hígítottunk. Az előzetesen feltripszinezett, szérummentes DMEM-ben lévő sejtekhez hozzáadtuk ezt a mixet, 4 óra elteltével 10% FBS-t mértünk hozzájuk, majd további 44 órán keresztül növesztettük őket. A sejteket végül lizáltuk.

Géncsendesítés humán *ex vivo* bőrszövetben

Az siRNS-t és a Lipofectamine 2000-t ezúttal a Genoskin által a bőrszövetek fenntartására biztosított speciális médiumban hígítottuk és az *ex vivo* humán bőrszövetbe

injektáltuk. Két nap inkubáció után a mintákat folyékony nitrogénben fagyasztottuk, dörzsmozsárban széttörtük és lízis pufferben homogenizáltuk. Végül a lizátumokat Western blottal vagy humán MAPK Protein Profiler array segítségével vizsgáltuk meg. Utóbbi esetben a gyártó által megadott protokollt követtük.

MTT sejtéletképességi vizsgálat

A sejteket 96-lyukú tenyésztőedényben szélesztettük, és a sejtek inhibitoros kezelése (1 μM TM, 10 μM H1152, 12 óra) után a lyukakba 100 μl szérummentes DMEM-et, és 10 μl 5 mg/ml MTT oldatot pipettáztunk. A sejteket mintegy 30 percre újból inkubátorba helyeztük, majd a médiumot eltávolítottuk, és a formazán zárványokat 100-100 μl dimetil-szulfoxidban (DMSO) feloldottuk. A színintenzitást spektrofotométerrel határoztuk meg az abszorbancia 540 nm hullámhosszon történő detektálásával.

Kaspáz-3 aktivitásmérési vizsgálat

A HaCaT sejteket 6-lyukú tenyésztőedényben konfluens állapotig növesztettük, 24 órán át széruméheztettük, inhibitorokkal kezeltük (1 μM TM, 10 μM H152, 12 óra), majd lizáltuk, és centrifugálás után a felülúszóhoz hozzáadtuk az Ac-DEVD-AMC szubsztrátot. A csöveket 60 percre 37 °C-os vízfürdőbe helyeztük, és a felszabadult fluoreszcens AMC-t intenzitását 360 nm gerjesztési és 460 nm emissziós hullámhosszon mértük Fluoroskan FL készülékkel.

Western blot

A fehérjéket poliakrilamid gélelektroforézissel molekulatömeg szerint elválasztottuk, majd nitrocellulóz membránra transzferáltuk. A membrán szabad kötőhelyeit 5% marhaszérum-albumin (BSA) oldattal blokkoltuk, majd a membránt egy éjszakán át az elsődleges antitestekkel inkubáltuk 4 °C-on. Mosást követően a membrán felületére mértük a másodlagos antitesteket, 2 óra szobahő történő rázatás és újabb mosás után pedig az immunjeleket SuperSignal West Pico Chemiluminescent Substrate Kittel detektáltuk.

Protein foszfatáz aktivitásmérési vizsgálat

Az inhibitorokkal kezelt (1 μM TM, 10 μM H152, 1 óra) vagy siRNS-sel transzfektált sejteket a kezelések lejárta után lizáltuk, majd centrifugálás után a felülúszókat 0,1% β -merkaptoetanolt tartalmazó 20 mM-os Tris-HCl (pH 7,4) pufferben a háromszorosára hígítottuk, és 1 μM ^{32}P -jelölt pulykazúza MLC20 jelenlétében 30 °C-on analizáltuk. A reakciót 200 μl 10% (V/V) triklórecetsav és 200 μl 6 mg/ml BSA hozzáadásával állítottuk le, és a felszabadult radioaktívan jelölt foszfátot szcintillációs számlálóval határoztuk meg.

Karcolási (scratch) vizsgálat

96-lyukú tenyésztőedényben a HaCaT sejteket konfluens állapotig növesztettük, majd Tecan Freedom EVO 150 géppel minden lyukban egyforma széles karcoltot ejtettünk. Karcolás

után a sejteket inhibitorokkal kezeltük (1 μ M TM, 10 μ M H152), majd 24 órán át növesztettük. A MYPT1 csendesítés esetében a sejteket előbb siRNS-sel transzfektáltuk, és a transzfekció kezdete után 24 órával karcoltuk. Végül a karcolatokról fotókat készítettünk, és területüket ImageJ programmal határoztuk meg.

Szulforodamin B (SRB) sejtproliferációs vizsgálat

A karcolási vizsgálat végén a sejtekhez 1 óra erejéig jéghideg 10%-os triklórecetsavat adtunk, majd ennek eltávolítása után 100 μ l 0,4% (m/V) SRB-t tartalmazó 1%-os ecetsav oldatot pipettáztunk a lyukakba. 10 perc inkubáció után a nem kötődött festéket eltávolítottuk, és a sejtek fehérjéi által kötött SRB-t 10 mM Tris-bázissal szolubilizáltuk. Az abszorbancia értékeket 540 nm hullámhosszon spektrofotométerrel határoztuk meg.

JuLI^{TM} valós idejű (real-time) sejtvizsgáló készülék

Petri-csésze felületét telenövő HaCaT sejteket pipettaheggyel megkarcoltunk és 10% FBS/DMEM-ben tenyésztettünk, melyhez hozzáadtuk az inhibitorokat. A MYPT1-csendesített és a non-target siRNS-sel transzfektált sejteket a csendesítés kezdete után 24 órával karcoltuk meg. A karcolatok benövését JuLI^{TM} Br készülékkel vizsgáltuk, mely 24 órán keresztül óránként készített felvételt a sebzáródás állapotáról.

Electric cell-substrate impedance sensing (ECIS)

A HaCaT sejteket 8W10E ECIS 8 elektródás tenyésztőedényben növesztettük. 5 mA áramerősségű és 60 kHz frekvenciájú elektromos impulzust kétszer 30 másodpercig alkalmazva az elektródok felületén kiégettük a sejteket, majd mértük az impedancia változását. A sejtréteg integritásának helyreállítását az impedancia plató maximális értéke jelentette. Az impedancia mérésével a HaCaT sejtek barrier funkcióját is tanulmányoztuk, ebben az esetben égetés nélkül. Az impedancia valós idejű nyomon követése legalább 6 órán keresztül történt.

Immunfluoreszcencia

Az üveglapokon növesztett sejteket PBS-sel mostuk, és 4% paraformaldehid/PBS oldattal (HaCaT) vagy felszálló etanol sorral (B50) fixáltuk, majd 0,02-0,2% Triton X-100/PBS oldattal permeabilizáltuk. Ezt követően a sejteket 1 órán keresztül 4 °C-on 1% lószérum vagy BSA PBS-ben hígított oldatában blokkoltuk. Az elsődleges antitesteket 1:250, a másodlagos antitesteket és a Texas Red-X phalloidint pedig 1:2000 arányban hígítottuk ebben a blokkoló oldatban és adtuk a sejtekhez egy éjszakán át, illetve 2 órára. Végül a sejtmagokat megfestettük DAPI-val, és az üveglapokat ProLong Gold Antifade médiummal a tárgylemezekre fixáltuk. Az immunjeleket konfokális mikroszkóppal vizualizáltuk.

Immunprecipitáció

Protein A-Sepharose (PAS) gyantához antitesteket kötöttünk ki, majd az előtisztított B50 lizátumot hozzáadtuk a PAS-antitest komplexekhez, és 4 °C-on 90 percig inkubáltuk őket. Miután az antitestekhez bekötődtek a megfelelő fehérjék, a felülúszót eltávolítottuk, a gyantát pedig átmostuk 1x immunprecipitációs pufferrel, illetve PBS-sel. Végül a gyantát 100 °C-on 5 percig főztük 1x SDS-PAGE mintapufferrel, és a mintákból Western blotot végeztünk.

Fehérje termeltetés és tisztítás

Emlős tsA201 sejtekbe polietilénimin (PEI) segítségével Flag-SNAP-25 vagy Flag-KEPI fehérjét kódoló plazmidot juttattunk be. A sejteket a transzfekció kezdete után 24 órával lizáltuk és a termeltetett fehérjét Anti-Flag M2 affinitási géllal tisztítottuk. A kikötött fehérjéket 300 µg/ml Flag-peptid/TBS-sel eluáltuk.

***In vitro* protein kináz esszé**

5 µM Flag-SNAP-25 fehérjét 120 percig 30 °C-os vízfürdőben inkubáltunk 20 ng/µl ROK enzimmal, 1 mM γ -[³²P]ATP-vel és 1 µM mikrocisztin-LR protein foszfatáz inhibitorral. A reakciót forró 5x SDS-PAGE mintapuffer hozzáadásával állítottuk le. Poliakrilamid gélelektroforézist követően a beépült foszfátot autoradiográfiás módszerrel detektáltuk.

Protein foszforilációs és defoszforilációs vizsgálat

TsA201 sejtekben Flag-SNAP-25 fehérjét termeltettünk, majd a lizátumot 4 °C-on, 2 órán át Anti-Flag M2 affinitási géllal inkubáltuk. A gyanta mosása után hozzáadtuk a ROK enzimet, az ATP-t és a mikrocisztin-LR-t, majd a csöveket 30 °C-os vízfürdőbe helyeztük 30 percre. A kontroll minta a ROK kivételével valamennyi összetevőt tartalmazta. Ezután a felülúszót leszívtuk, a gyantát TBS-sel mostuk, majd a ROK foszforilált mintát kettéosztottuk, és az egyik csőhöz csak TBS-t adtunk, míg a másik mintához hozzáadtuk a MP alegységeit: 25 nM Flag-MYPT1-et és 5 nM PP1c δ -t. A csöveket 15 percre ismét 30 °C-os vízfürdőbe helyeztük, majd a gyantát TBS-sel mostuk és 1x SDS-PAGE mintapufferrel főztük.

Tömegspektrometria

A megfelelő fehérjesávokat tripszinnel gélből emésztettük. A peptidkeverék 80%-át titán-dioxidos foszfopeptid-dúsításnak vetettük alá, míg a fennmaradó 20%-nyi mennyiséget folyadékromatográfiás-tömegspektrometriával analizáltuk, és az adatokból PAVA szoftverrel csúcslistát készítettünk. Az adatokat ProteinProspectorral összehasonlítottuk a Swissprot adatbázisban található humán adatokkal. Ezt követően a megbízhatóan azonosított peptidekkel egy újabb szűrést végeztünk úgy, hogy a változó módosítások körébe a Ser/Thr foszforilációt is belevettük. A foszfopeptidek foszforilációs helyének beazonosításakor az ún. SLIP pontszám küszöbértéke 6 volt, ez a helymeghatározás 95%-os pontosságának felel meg.

Szinaptoszóma preparálás

C3H egereket CO₂-dal eutanizáltunk és agypreparátumot készítettünk. A kortextet különválasztottuk az agy többi részétől, majd jéghideg homogenizáló oldatban homogenizáltuk, és centrifugáltuk. A felülúszót polikarbonát csövekben összeállított Percoll-gradiens (23-15-10-3%) tetejére mértük, és ultracentrifugával centrifugáltuk 32500 g-vel 5 percig 4 °C-on. A 10/15%-os, illetve a 15/23%-os fázisok határán lévő frakciókat négyszeres térfogatú Krebs-pufferrel hígítottuk, centrifugáltuk, a pelletet ismét Krebs-pufferrel mostuk, majd újabb centrifugálást követően a szinaptoszóma preparátumot Krebs-pufferben reszuszpendáltuk.

Flag-KEPI bejuttatása a szinaptoszómákba

A szinaptoszómákat reszuszpendáltuk HBS pufferben, mely 25% DMSO-t is tartalmazott. A szuszpenziót háromfelé osztottuk, az egyik csőhöz nem adtunk semmit (kontroll), a másodikhoz Flag-peptidet, a harmadikhoz pedig tisztított Flag-KEPI fehérjét mértünk, egyaránt 0,3 µg/µl végkoncentrációban. A csöveket szárazjég-izopropanol hűtőkeverékbe helyeztük 3 percre (fagyasztás), ezt követően pedig 10 percre 4 °C-os vízfürdőbe (felolvasztás). Végül a csöveket centrifugáltuk, a pelletet Krebs-pufferrel kétszer átmostuk, majd Krebs-pufferben reszuszpendáltuk.

Excitózis esszé

A szinaptoszómákat tartalmazó Eppendorf csöveket 3 percre 37 °C-os vízfürdőbe helyeztük, majd a csövekbe FM 2-10 festéket pipettáztunk. A csöveket újabb 1 percre visszahelyeztük a vízfürdőbe, majd 30 mM KCl hozzáadásával stimuláltuk az FM 2-10 felvételét a szinaptoszómákba. Újabb 2 perc 37 °C-on történő inkubáció után (festék internalizáció) az Eppendorf csöveket centrifugáltuk, a pelletet Krebs-pufferben reszuszpendáltuk, majd 100 µl mennyiségeket fekete 96-lyukú plate lyukaiba mértünk. Az excitózist 30 mM KCl-dal váltottuk ki, a fluoreszcencia intenzitás változásait pedig Fluoroskan FL készülékkel követtük nyomon (excitáció: 488 nm, emisszió: 540 nm).

Agyszeletek preparálása és kezelése

C3H egerekből perparált agykéregből Microm HM 650 V vibratómmal 200 µm vastagságú szeleteket metszettünk, melyeket mesterséges cerebroszpinális folyadékba helyeztük. Ezután az agyszeletekhez adtuk a megfelelő inhibitorokat (5 µM tautomycetin (TMC) vagy 10 µM H1152) és 8 mM KCl-ot, és az inzerteket egy órára enyhe túlnyomásos karbogén gázt tartalmazó kamrába helyeztük.

Statisztikai analízis

A statisztikai analízist és a diagramkészítést GraphPad Prism 6 programmal végeztük el. Az adatok statisztikai elemzése Student-féle t-tesztel vagy ANOVA tesztel történt, *post*

hoc Šidak- vagy Dunnett-teszttel. Minden diagram esetében az egyes oszlopok az átlagot, míg a hibasávok az átlag standard hibáját (SEM) jelentik.

EREDMÉNYEK

A tautomycin gátolja az egérsebek gyógyulását

A PP1 és a ROK sebzáródásban játszott szerepét egerek hátbőrén ejtett sebek tautomycin (TM) és H1152 inhibitorokkal történő kezelésével tanulmányoztuk. A TM, a PP1 szelektív inhibitora a sebgyógyulás teljes elmaradását eredményezte, a sebek mérete az eltelt 6 nap alatt alig változott. A TM-mel kezelt sebek területe 2 nap után kezdett el szignifikánsan különbözni a kontroll sebekétől. A ROK enzim H1152 általi gátlása a sebzáródás kismértékű – de nem szignifikáns – gyorsulását okozta.

A 6. nap után a sebeket kimetszettük, és a darabokon elvégeztük a Masson-Goldner-féle trikróm festést a re-epitelizáció tanulmányozása céljából. Azt találtuk, hogy a TM-mel kezelt egerek esetében a re-epitelizáció folyamata szinte teljes mértékben gátlást szenvedett. Ezek az eredmények arra utalnak, hogy a PP1 enzimeknek fontos szerepük van a sebgyógyulásban, mivel gátlásuk megakadályozza a re-epitelizáció végbemenetelét.

A TM és a H1152 hatása a keratinociták fiziológiai funkcióira

Sem MTT esszével, sem kaszpáz esszével nem tapasztaltunk szignifikáns eltérést a kontroll, illetve a 12 órán át 1 μ M TM-mel vagy 10 μ M H1152-vel kezelt humán keratinocita HaCaT sejtek életképessége között. A ROK gátlásának nem volt hatása a HaCaT sejtek protein foszfatáz aktivitására, azonban a TM a foszfatáz aktivitást a kontroll érték 51,7%-ára csökkentette. 96-lyukú tenyésztőedényben növesztett sejtek robottal történő karcolása és a sebzáródás tanulmányozása alapján a H1152-vel kezelt HaCaT sejtek esetében a végső karcolatok területe átlagosan 19%-kal volt kisebb, mint a szérumban növesztett kontroll karcolatoké, míg a TM-kezelt sejtek migrációja teljes mértékben leállt, ez esetben a karcolatok mérete megegyezett a negatív (szérumentes) kontrolléval. Az SRB vizsgálat alapján a TM kezelés gátolta a sejtproliferációt, a proliferációs ráta a kontroll értéknél 24%-kal volt alacsonyabb. A H1152 kezelés azonban kísérleteinkben nem befolyásolta a sejtproliferáció mértékét. A karcolási vizsgálatot úgy is elvégeztük, hogy a sejteket a karcolás előtt mitomycinnel előkezeltünk, mely a sejtciklus megakasztásával gátolja a sejtosztódást. Az SRB eszé alapján a mitomycin valóban gátolta a sejtproliferációt, a karcolási vizsgálat pedig azt mutatta, hogy a seb záródását is akadályozta. Ez arra utal, hogy a sejtosztódás elengedhetetlen

a sebzáródás folyamatában, és csupán a keratinociták migrációja nem elégséges a folyamat hatékony végbemeneteléhez.

A TM és a H1152 inhibitorok sejtmigrációra gyakorolt hatását Petri-csészében növesztett sejtek pipettaheggyel történő karcolásával és JuLI^{TM} valós idejű (real-time) sejtvizsgáló készülékkel is tanulmányoztuk. Kétutas ANOVA analízissel és *post hoc* Dunnett-teszttel bizonyítottuk, hogy a TM kezelés ezúttal is gátolta, míg a H1152 kezelés elősegítette a sebzáródást ebben a kísérleti elrendezésben is. A H1152-vel kezelt sejtek már nyolc órával a karcolás után szignifikánsan nagyobb területet nőttek be, mint a kontroll sejtek, a TM-kezelés esetében pedig a különbség 16 óra elteltével vált szignifikánssá. A fenti eredményeket az ECIS kísérletek tovább erősítették. Az elektródakon kiégetett sebek teljes gyógyuláshoz a kontroll sejteknek 2,1 órára, a 10 μ M H1152-vel kezelt sejteknek 1,6 órára, míg az 1 μ M TM-mel kezelt sejteknek 2,7 órára volt szüksége. Kísérleteinkkel bizonyítottuk, hogy a PP1 és a ROK ellentétes módon szabályozza a keratinociták sebzáródását: előbbi serkenti, utóbbi gátolja.

A MYPT1 csendesítése is gátolja a keratinociták mozgását

96-lyukú tenyésztőedényben növesztett HaCaT sejtek karcolási vizsgálata azt mutatta, hogy azon sejtek esetében, melyekben a MYPT1 expresszióját gátoltuk, a végső karcolat területe mintegy háromszorosa volt a kontroll sebekének. A MYPT1 csendesítése tehát szignifikánsan lassította a karcolat záródását. Az SRB esszével alapján a MYPT1 csendesítése egészen kis mértékben – a kontrollhoz képest mindössze 7%-kal –, de szignifikánsan csökkentette a proliferációs rátát. JuLI^{TM} valós idejű sejtvizsgáló készülékkel tanulmányozva a pipettaheggyel megkarcolt sejteket arra jutottunk, hogy a karcolás után 8 órával már szignifikáns volt az eltérés a kontroll és az siMYPT1-transzfektált sejtek által benőtt terület nagysága között. A MYPT1-csendesített sejtek a kontroll sejteknél mintegy 1 órával később nőttek tele az ECIS tenyésztőedényben kiégetett elektródot. Mindezek az eredmények azt bizonyítják, hogy a miozin foszfatáz elősegíti a keratinocita monolayeren ejtett seb benövését.

A MP működése zavart okoz a HaCaT sejtek barrier funkciójában

Szaruhártya epitélisejtek esetében már leírták a ROK sejt-sejt kapcsolatokban illetve a barrier funkció fenntartásában betöltött szerepét, a MP esetében azonban ilyen ismereteink még nem voltak. A tight junction felépítésében részt vevő zonula occludens 1 (ZO-1) fehérje immunfluoreszcens festésével azt tapasztaltuk, hogy az siMYPT1-transzfektáció hatására a kontrollhoz képest megnövekedett a ZO-1 mennyisége azokon a helyeken, ahol a sejtek érintkeznek egymással, utalva az intenzívebb sejt-kapcsolatokra. Az aktinszálak eloszlásában is változást láttunk, melyek inkább a kortikális régióban akkumulálódtak.

A PP1/ROK inhibitorok és a MYPT1 csendesítés barrier funkcióra kifejtett hatását ECIS készülékkel is tanulmányoztuk. A géncsökkentés esetén a kísérleteket kalcium jelenlétében és hiányában is elvégeztük; a kalcium a HaCaT sejtek differenciáltatására szolgált. Eredményeink alapján már maga a kalcium is megnövelte az impedanciát, utalva arra, hogy a keratinociták differenciációja eredményeképpen erősödnek a sejt-sejt kapcsolatok. A MYPT1 fehérje expressziójának gátlása hatására ugyancsak az elektromos impedancia növekedését tapasztaltuk a kontrollhoz képest. A TM kezelés hatására az elektromos ellenállás nem változott szignifikánsan, ellenben a H1152 csökkentette azt. Eredményeink alapján a ROK aktivitása erősíti, míg a MP-é gyengíti a keratinocita sejtek közötti kapcsolatot.

A MYPT1 csendesítés hatására megnő a transzglutamináz-1 (TG1) expressziója

Western blot analízissel kimutattuk, hogy a MYPT1 fehérje expresszió gátlása esetén megnő a transzglutamináz-1 (TG1) fehérje mennyisége mind a humán keratinocita sejtekben, mind az *ex vivo* humán bőrszövetben. A MYPT1 és a TG1 epidermális szöveti eloszlását normál bőr és seb immunhisztokémiai vizsgálatával elemeztük. A normál bőrben a MYPT1 inkább az epidermisz mélyebb rétegeiben található meg, míg a TG1 elsősorban a *stratum granulosumban* és *stratum spinosumban*. Sebzés hatására a bazális rétegben még erősebb MYPT1 festődést tapasztaltunk, a TG1 pedig a bazális réteget kivéve az epidermisz valamennyi rétegében expresszáldott. Elképzelésünk szerint a bazális rétegben a MP elősegíti a sejtek proliferációját és migrációját, illetve a TG1 downregulációjával meggátolja a differenciációt. A fentebbi sejtrétegekben (*stratum granulosum*) a MYPT1 expressziója lecsökken, a TG1-é pedig megemelkedik. A TG1 itt hozzájárul a keratinociták differenciációjához és a bőr elszarusodásához.

A MP az Akt jelátviteli útvonalon keresztül gyorsítja a sebzáródást

A non-target siRNS-sel, illetve az siMYPT1 RNS-sel transzfektált *ex vivo* humán bőrszövetek lizátumait humán foszfo-MAPK array-vel vizsgáltuk, és azt tapasztaltuk, hogy az Akt jelátviteli útvonal több elemének – Akt1, GSK-3 β , p70 S6 kináz – foszforilációja csökkent a MYPT1 génextpresszió gátlása hatására. *Charette és McCance* kutatásai alapján a keratinocitákban az aktív Akt downregulálja a RhoA aktivitását, és a ROK gátlásán keresztül serkenti a migrációt, míg *Esposito és munkatársai* homobrasszinolid növényi hormonnal sikeresen stimulálták a PI3K – Akt jelátviteli útvonalat és gyorsította fel az egérsebek gyógyulását. Mivel kísérleteinkben a MP gátlása az Akt1 defoszforilációját eredményezte, úgy gondoljuk, hogy a MP nem közvetlenül az Akt-on fejt ki hatását, hanem valamelyik – jelenleg még meg nem határozott – upstream effektorán. Feltételezésünk szerint a MP közvetett módon

aktiválja az Akt-ot, és a jelátviteli pálya upregulációja révén kiváltja a keratinociták proliferációját és migrációját.

Az *ex vivo* bőrszövetben a MYPT1 expresszió gátlása következtében jelentősen megnövekedett a kis hősokk protein 27 (Hsp27) foszforilációja. Mivel korábbi kutatások szerint a Hsp27 expressziója és foszforilációja szükséges a keratinociták differenciációjához és a megfelelően rétegzett epidermisz kialakulásához, lehetséges, hogy a felsőbb rétegekben a downregulálódó MP-zal párhuzamosan aktiválódó Hsp27 segíti elő a differenciációt.

A ROK foszforilálja, míg a MP defoszforilálja a SNAP-25-t *in vitro* és *in vivo*

B50 neuroblasztóma sejtizátumból immunprecipitációs (IP) kísérletet végezve bizonyítottuk a SNAP-25 és a MYPT1 ko-precipitációját, továbbá a SNAP-25 és a MYPT1 immunfluoreszcens festésével kimutattuk a két fehérje kolokalizációját a B50 sejtek citoplazmájában és a neuronális nyúlványokban. Tisztított Flag-SNAP-25 szubsztráttal és ROK enzimmal végzett *in vitro* kináz esszével és tömegspektrometriás (LC-MS/MS) elemzéssel megállapítottuk, hogy a ROK a Thr138 aminosav oldalláncon foszforilálja a SNAP-25-t. Egy másik kísérletben a Flag-SNAP-25 fehérjét anti-Flag agarózhoz kötöttük ki, és előbb a ROK-kal, majd mosás után a MP alegységeivel együtt inkubáltuk. A Thr138 foszforilációra specifikus antitesttel Western blot vizsgálattal igazoltuk, hogy a ROK által foszforilált fehérjét a MP valóban defoszforilálta.

B50 neuroblasztóma sejteket a PP1 szelektív inhibitorral, tautomycetinnel (TMC), illetve a ROK specifikus gátlószerelemmel, H1152-vel kezeltünk, majd Western blottal vizsgáltuk a kezelések hatását a SNAP-25 Thr138 aminosav oldalláncon foszforilációjára. A ROK H1152 általi gátlásával a foszforiláció a kontroll értékhez képest 57,0%-kal csökkent, míg a PP1 enzimek TMC általi blokkolásával a SNAP-25 foszforiláció 46,9%-kal nőtt. A kezeléseket egér agyszeleteken is elvégeztük, és hasonló eredményeket kaptunk. Az is kiderült, hogy maga a KCl depolarizáció is együtt jár a SNAP-25 Thr138 foszforilációs szint csökkenésével.

A MP fokozza a szinaptoszómák neurotranszmitter-kibocsátását

Fagyasztásos-felolvasztásos módszerrel Flag-KEPI fehérjét, a MP specifikus gátló fehérjéjét juttattunk át a szinaptoszóma membránra. Western blottal bizonyítottuk a Flag-KEPI sikeres bejuttatását és a szinaptoszómában lévő endogén kinázok általi foszforilációját. A MP a neurotranszmitter-kibocsátására kifejtett hatásának a PP1 enzimsalád egyéb tagjaitól való elkülönítésére a foszforilált KEPI specifikus MP gátló hatását alkalmaztuk. Exocitózis esszével mért eredményeink alapján a Flag-KEPI fehérje jelenléte már 30 másodperccel a KCl-dal kiváltott depolarizáció után szignifikánsan csökkentette a neurotranszmitter-kibocsátást a kontrollhoz képest. Western blottal kimutattuk, hogy a Flag-KEPI transzdukció hatására a

SNAP-25 Thr138 foszforiláció megemelkedett a kontrollhoz képest. Eredményeink alapján a MP elősegíti az ingerületátvivő anyagok idegsejtekből történő felszabadulását a SNAP-25 fehérje Thr-138 oldalláncának defoszforilációja által.

ÖSSZEFOGLALÁS

A miozin foszfatáz (MP) holoenzim a Ser/Thr-specifikus protein foszfatáz 1 (PP1) enzimesalád tagja, mely egy protein foszfatáz 1 katalitikus alegységből (PP1c δ), a miozinhoz is kötődő szabályozó alegységből (MYPT1), illetve egy ismeretlen funkciójú alegységből (M20) épül fel. Nevét elsőként azonosított szubsztrátja, a 20 kDa miozin könnyű lánc (MLC20) után kapta, melynek defoszforilációját katalizálva a simaizom relaxációját segíti elő. További kutatások során leírták, hogy a MP nemcsak izomsejtekben található meg, hanem a szervezet megannyi sejtípusában, szerepe pedig rendkívül változatos: részt vesz többek között a sejtciklus, a génexpresszió és a neurotranszmitter-kibocsátás szabályozásában is. Aktivitásának szabályozását többek között a RhoA-aktivált protein kináz (ROK) végzi, mely a MYPT1 alegységet foszforilálva gátolja az enzim működését. Emellett a MP-nak és a ROK-nak számos közös szubsztrátja van az élő szervezetben.

Vizsgálataim során a MP és a ROK sebzáródásban, illetve a neurotranszmitter-kibocsátásban játszott szerepét tanulmányoztam. Az egerek hátbőrén ejtett sebek gyógyulását a PP1 specifikus inhibitora, a tautomycin (TM) látványosan megakadályozta. Humán keratinocita (HaCaT) sejtek migrációját karcolási esszével tanulmányozva azt tapasztaltuk, hogy a TM, valamint a MYPT1 expresszió gátlása szignifikánsan lassította, míg a ROK inhibitora, a H1152 gyorsította a seb bezáródását. A MYPT1 csendesítése hatással a volt a sejt-sejt adhézióra, és növelte az impedanciát. Mind HaCaT sejtekben, mind *ex vivo* bőrszövetben a MYPT1-csendesítés fokozta a transzgultamináz-1 (TG1) expressziót. Eredményeink alapján a MP a bőr alsó rétegeiben serkenti a keratinociták proliferációját és migrációját, a TG1 expresszió downregulációjával pedig akadályozza azok differenciációját. Hatásait az Akt jelátviteli útvonalon és a hsp27 fehérje szabályozásán keresztül fejti ki.

Tömegspektrometriás elemzéssel és *in vitro* foszforilációs/defoszforilációs esszével bizonyítottuk, hogy a SNAP-25, a vezikulumok exocitózisát szabályozó SNARE-komplex egyik tagja, szubsztrátja a ROK/MP enzimpárnak, mely hatását a Thr138 aminosavoldalláncon fejti ki. Kortikális szinaptoszómába MP-t gátló KEPI fehérjét juttatva a SNAP-25 foszforiláció növekedését és az exocitózis mértékének csökkenését tapasztaltuk. Eredményeink alapján a MP a SNAP-25 defoszforilációja által elősegíti a neurotranszmitter-kibocsátást.

A doktori értekezést megalapozó közlemények elkészítéséhez a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal (FK 125043, K108308, EFOP-3.6.2-16-2017-00006, OTKA PD104878, K109249), a TÁMOP 4.2.2.A-11/1/KONV-2012-0025, a TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0024, a TÁMOP-4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 és a Debreceni Egyetem (RH/751/2015) nyújtott támogatást.

Nyilvántartási szám: DEENK/24/2019.PL
Tárgy: PhD Publikációs Lista

Jelölt: Horváth Dániel
Neptun kód: VLX0HJ
Doktori Iskola: Molekuláris Orvostudomány Doktori Iskola

A PhD értekezés alapjául szolgáló közlemények

1. **Horváth, D.**, Sipos, A., Major, E., Kónya, Z., Bátori, R. K., Dedinszki, D., Szöllősi, A. G., Tamás, I., Iván, J., Kiss, A., Erdődi, F., Lontay, B.: Myosin phosphatase accelerates cutaneous wound healing by regulating migration and differentiation of epidermal keratinocytes via Akt signaling pathway in human and murine skin.
Biochim. Biophys. Acta. Mol. Basis Dis. 1864 (10), 3268-3280, 2018.
DOI: <http://dx.doi.org/10.1016/j.bbadis.2018.07.013>
IF: 5.108 (2017)
2. **Horváth, D.**, Tamás, I., Sipos, A., Darula, Z., Bécsi, B., Nagy, D., Iván, J., Erdődi, F., Lontay, B.: Myosin phosphatase and RhoA-activated kinase modulate neurotransmitter release by regulating SNAP-25 of SNARE complex.
PLoS One. 12 (5), 1-23, 2017.
IF: 2.766

További közlemények

3. Kónya, Z., Bécsi, B., Kiss, A., **Horváth, D.**, Hadháziné Raics, M., Kövér, K. E., Lontay, B., Erdődi, F.: Inhibition of protein phosphatase-1 and -2A by ellagitannins: structure-inhibitory potency relationships and influences on cellular systems.
J. Enzym. Inhib. Med. Chem. "Accepted by Publisher", 3-56, 2019.
IF: 3.638 (2017)
4. Sipos, A., Iván, J., Bécsi, B., Darula, Z., Tamás, I., **Horváth, D.**, Medzihradzky-Fölkl, K., Erdődi, F., Lontay, B.: Myosin phosphatase and RhoA-activated kinase modulate arginine methylation by the regulation of protein arginine methyltransferase 5 in hepatocellular carcinoma cells.
Sci. Rep. 7 (40590), 1-15, 2017.
DOI: <http://dx.doi.org/10.1038/srep40590>
IF: 4.122
5. Iván, J., Major, E., Sipos, A., Kovács, K., **Horváth, D.**, Tamás, I., Bai, P., Dombrádi, V., Lontay, B.: The Short-Chain Fatty Acid Propionate Inhibits Adipogenic Differentiation of Human Chorion-Derived Mesenchymal Stem Cells Through the Free Fatty Acid Receptor 2.
Stem Cells Dev. 26 (23), 1724-1733, 2017.
DOI: <http://dx.doi.org/10.1089/scd.2017.0035>
IF: 3.315

A közlő folyóiratok összesített impakt faktora: 18,949

**A közlő folyóiratok összesített impakt faktora (az értekezés alapjául szolgáló közleményekre):
7,874**

A DEENK a Jelölt által az iDEa Tudóstérbe feltöltött adatok bibliográfiai és tudományometriai ellenőrzését a tudományos adatbázisok és a Journal Citation Reports Impact Factor lista alapján elvégezte.

Debrecen, 2019.02.04.

